

สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องต่อหลักการในการขออนุญาตและการกำกับดูแล การประกอบธุรกิจให้บริการเครื่อง White-label Smart Machine

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้เปิดรับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณา
ร่างหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตและการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจให้บริการเครื่อง White-
label Smart Machine¹ (WSM) สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

1. วิธีการ จำนวนครั้ง และระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น

1.1 การรับฟังความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย (www.law.go.th)

จำนวน 1 ครั้ง ตั้งแต่วันที่ 21 ตุลาคม – 5 พฤศจิกายน 2568

1.2 การรับฟังความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ ธปท. (www.bot.or.th)

จำนวน 1 ครั้ง ตั้งแต่วันที่ 21 ตุลาคม – 5 พฤศจิกายน 2568

ทั้งนี้ ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็นและรายละเอียดของประเด็นที่นำไปรับฟังความคิดเห็นของ
ผู้ที่เกี่ยวข้อง ปรากฏตามเอกสารแนบ

2. ผู้เกี่ยวข้องในการรับฟังความคิดเห็น

ผู้ประกอบการธุรกิจระบบและบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ ธนาคารพาณิชย์ (ธพ.)
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (SFI) ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเครื่อง ATM ที่สนใจจะประกอบธุรกิจให้บริการ
เครื่อง WSM และประชาชนทั่วไป

3. สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้องและผลการพิจารณาของ ธปท.

ธปท. ได้พิจารณาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้องและได้นำมาประกอบการพิจารณา
จัดทำหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นทั้งสิ้นจำนวน 20 ราย ประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องจาก
หลายภาคส่วน อาทิ ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเครื่อง ATM ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ
รวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจระบบและบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ โดยสรุปพบว่าผู้แสดงความคิดเห็น
ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับร่างหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตและการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจ
ให้บริการเครื่อง WSM ทั้ง 4 ฉบับ โดยมีความเห็นว่าการประกอบธุรกิจให้บริการเครื่อง WSM ควรอยู่
ภายใต้การกำกับ ต้องมีมาตรฐานในการให้บริการ การบริหารความเสี่ยงและความปลอดภัย และการคุ้มครอง
ผู้ใช้บริการที่เหมาะสม ตลอดจนต้องเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและประชาชนโดยรวม สรุปความเห็นและ
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

¹ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตและการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจให้บริการเครื่อง WSM ภายใต้พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560
จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่

1. ร่างหลักเกณฑ์ เรื่อง การกำหนดบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับเพิ่มเติม
2. ร่างหลักเกณฑ์ เรื่อง การขออนุญาตการประกอบธุรกิจให้บริการเครื่อง White-label Smart Machine
3. ร่างหลักเกณฑ์ เรื่อง การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจให้บริการเครื่อง White-label Smart Machine
4. ร่างหลักเกณฑ์ เรื่อง การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการให้บริการเครื่อง White-label Smart Machine

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
1. ร่างหลักเกณฑ์ เรื่อง การกำหนดบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับเพิ่มเติม		
(1) นิยาม	นิยาม เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ ควรใช้คำว่า เครื่องฝากและถอนเงินสดอัตโนมัติ เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน	<u>ปรับแก้ไขหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนขึ้น</u> โดยจะเพิ่มตัวอย่าง เครื่องฝากและถอนเงินสดอัตโนมัติ (Cash Recycling Machine: CRM) ด้วย
	นิยาม เครื่อง WSM ควรเพิ่มให้ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-money) สามารถเชื่อมต่อกับเครื่อง WSM เพื่อให้ลูกค้าสามารถดำเนินการเติมเงินหรือถอนเงินออกจากกระเป๋าสเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-wallet) จากเครื่อง WSM ได้	การเติมเงินเข้า e-wallet ผ่านเครื่อง WSM ถือเป็นบริการในลักษณะเดียวกันกับที่เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ของ ธพ. สามารถดำเนินการได้ โดยหากผู้ประกอบการธุรกิจประสงค์จะให้บริการดังกล่าว ให้ผู้ประกอบการแจ้งให้ ธพท. ทราบภายใน 15 วันนับแต่วันที่เริ่มให้บริการดังกล่าว โดยผู้ประกอบการต้องดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องก่อนเริ่มประกอบธุรกิจหรือให้บริการดังกล่าวด้วย รวมทั้งต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลธุรกิจหรือบริการดังกล่าวด้วย สำหรับกรณีการถอนเงินออกจาก e-wallet ปัจจุบัน ธพท. ยังไม่มีนโยบายในการอนุญาตให้ผู้ประกอบการให้บริการดังกล่าวได้
(2) การอนุญาตประกอบธุรกิจให้บริการเครื่อง WSM	ธพท. มีนโยบายในการให้ ธพ. และ SFI สนับสนุนหรือให้ความร่วมมือต่อการให้บริการเครื่อง WSM อย่างไร	ธพท. เปิดโอกาสให้ ธพ. และ SFI พิจารณาใช้บริการเครื่อง WSM ได้ตามความสมัครใจ รวมถึง ธพ. และ SFI สามารถขออนุญาตประกอบธุรกิจการให้บริการเครื่อง WSM ได้
	เสนอให้มีช่วงทดลอง (Regulatory Sandbox) สำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ เพื่อทดสอบระบบก่อนอนุญาตจริง	<u>คงหลักการเดิม</u> เนื่องจากการให้บริการเครื่อง WSM เป็นการให้บริการที่มีรูปแบบการดำเนินธุรกิจอยู่แล้วในปัจจุบัน จึงไม่ได้กำหนดให้ต้องมี Regulatory Sandbox แต่หากผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจมีรูปแบบที่จะให้บริการที่มีความซับซ้อนหรือมีลักษณะเป็นนวัตกรรม ให้ผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจหารือกับ ธพท. เพิ่มเติมเพื่อให้ ธพท. ตรวจสอบและให้คำแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบธุรกิจ ผลการทดสอบระบบให้บริการ และเอกสารประกอบที่จะเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา (หากมี)
2. ร่างหลักเกณฑ์ เรื่อง การขออนุญาตการประกอบธุรกิจให้บริการเครื่อง White-label Smart Machine		
(1) คุณสมบัติผู้ยื่นขอใบอนุญาต	หากเป็นนิติบุคคลต่างประเทศที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่หลักเกณฑ์กำหนด จะสามารถยื่นขออนุญาตก่อน โดยใน	<u>คงหลักการเดิม</u> ผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจต้องมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามประเภทที่หลักเกณฑ์กำหนด โดยหากเป็นนิติบุคคลต่างประเทศต้องจดทะเบียนในประเทศไทย

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
	ภายหลังจะจัดตั้งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย และมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินก่อนเริ่มประกอบธุรกิจได้หรือไม่	และมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินเมื่อยื่นขออนุญาต อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนการประเมินความพร้อมในการประกอบธุรกิจ ผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจยังคงมีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างประเทศได้
	ควรพิจารณาทบทวนจำนวนทุนจดทะเบียนให้สอดคล้องตามจำนวนเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ หรือขนาดธุรกิจ เพื่อให้สอดคล้องตามเงินลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันมากขึ้น	คงหลักการเดิม การกำหนดทุนจดทะเบียนที่ไม่ต่ำกว่า 100 ล้านบาท เป็นขั้นต่ำที่พึงมี เพื่อให้สามารถรองรับการดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่องในช่วงแรก เนื่องจากการให้บริการเครื่อง WSM เป็นโครงสร้างพื้นฐานของการให้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ
	หากเป็นบริษัทที่จดทะเบียนจัดตั้งใหม่ จะสามารถพิจารณาฐานะทางการเงินและการดำเนินงานที่มั่นคงจากบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจเดียวกัน เช่น บริษัทแม่ ร่วมด้วยได้หรือไม่	หากเป็นบริษัทที่จดทะเบียนจัดตั้งใหม่ ธปท. จะพิจารณาฐานะทางการเงินและการดำเนินงานที่แสดงให้เห็นว่าสามารถดำเนินธุรกิจและให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง และไม่มีความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ใช้บริการ โดยจะพิจารณาข้อมูลของบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจเดียวกันกับผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจประกอบการพิจารณาด้วย
	ขอให้พิจารณาปรับลดระยะเวลาของการกำหนดให้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการให้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ครอบคลุมทั้งกระบวนการอย่างน้อย 10 ปี	คงหลักการเดิม เนื่องจากการให้บริการเครื่อง WSM จะเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินของประเทศ จึงเห็นควรกำหนดให้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการให้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่มีระยะเวลาระดับหนึ่ง เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ประกอบการธุรกิจมีความเชี่ยวชาญและความพร้อมในการให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และสามารถบริหารจัดการเงินสดของประเทศในระยะยาวได้อย่างมั่นคง
	ผู้ประกอบการไม่ควรเป็นกลุ่มสถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ และ SFI เพื่อป้องกันการผูกขาดและการแข่งขันไม่เป็นธรรม ส่งเสริมให้เกิดผู้ให้บริการโครงสร้างพื้นฐานที่เปิดให้ผู้ให้บริการที่มีใช่สถาบันการเงิน (non-bank) เข้ามาได้ และป้องกันความสับสนของผู้ใช้บริการ	คงหลักการเดิม ธปท. เปิดกว้างให้ผู้ขออนุญาตประกอบธุรกิจการให้บริการเครื่อง WSM ตามหลักการของกฎหมายว่าด้วยระบบการชำระเงิน ซึ่งจะเป็น ธพ. SFI หรือ non-bank ก็ได้ โดยต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดและต้องสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ ธปท. สามารถพิจารณาให้ผู้ขออนุญาตประกอบธุรกิจที่เหมาะสมที่สุด โดยจะมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ รัดกุม และเป็นธรรมกับทุกภาคส่วน

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
		ซึ่งกรณีผู้ประกอบการธุรกิจเป็น ธพ. หรือ SFI ก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและหลักเกณฑ์การกำกับดูแลของ ธพ. หรือ SFI ด้วยอยู่แล้ว
(2) การจัดทำแผนการบริหารจัดการเครื่อง WSM	ผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจดำเนินการจัดทำแผนการบริหารจัดการเครื่อง WSM ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการเงินสดของประเทศโดยรวมนั้น จำเป็นต้องมี ธพ. หรือ SFI เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการบริหารจัดการเครื่อง WSM หรือไม่	ขยายความในคำถาม-คำตอบแบบท้ายประกาศ ธพท. ไม่ได้กำหนดว่าจำเป็นต้องมี ธพ. หรือ SFI เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการบริหารจัดการเครื่อง WSM อย่างไรก็ดี การได้รับความร่วมมือจาก ธพ. หรือ SFI จะช่วยให้ได้รับข้อมูลในการจัดทำแผนดังกล่าวและช่วยสนับสนุนให้ตอบโจทย์เรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ในระบบได้มากขึ้น ทั้งนี้ ธพท. จะพิจารณาโดยให้ความสำคัญกับแผนการบริหารจัดการเครื่อง WSM ที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการเงินสดของประเทศโดยรวมเป็นสำคัญ
	ในการหารือร่วมกับ ธพ. และ SFI นั้น ธพท. จะจัดให้แต่ละบริษัทหารือเป็นรายธนาคารหรือหารือพร้อมกันทุกธนาคาร	ธพท. ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานให้มีการหารือกัน โดยรูปแบบการหารือขึ้นอยู่กับ การตกลงร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับ ธพ. หรือ SFI เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเหมาะสม
	ควรพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาแผนการวางเครื่อง WSM ให้ชัดเจนขึ้น เช่น หากเดิมมีการวางเครื่อง ATM อยู่แล้ว จะสามารถวางเครื่อง WSM ได้หรือไม่	ผู้ให้บริการเครื่อง WSM สามารถเสนอแผนการวางเครื่อง WSM ในจุดที่คาดว่าจะสร้างรายได้ ซึ่งอาจเป็นจุดที่มีเครื่อง ATM ตั้งอยู่เดิมได้ โดยผู้ให้บริการเครื่อง WSM อาจหารือกับ ธพ. หรือ SFI ในการจัดทำแผนดังกล่าว ทั้งนี้ การพิจารณาของ ธพท. จะคำนึงถึงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการเงินสดหรือการบริหารจัดการให้มีช่องทางการเข้าถึงเงินสดของประชาชนในภาพรวมของทั้งประเทศเป็นสำคัญ
	ขอความชัดเจนเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนด Interchange Fee ซึ่งต้องต่ำกว่าค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่นที่เป็นข้อตกลงร่วมกันเป็นการทั่วไประหว่างผู้ใช้บริการของระบบโอนเงินรายย่อยระหว่างผู้ใช้บริการของระบบ เมื่อเทียบกับการทำธุรกรรมในลักษณะเดียวกัน	ขยายความในคำถาม-คำตอบแบบท้ายประกาศ ให้ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้ การกำหนดโครงสร้างค่าธรรมเนียมมีหลายมิติที่ต้องพิจารณา โดย ธพท. ให้ความสำคัญกับการกำหนด Interchange Fee ซึ่งรวมทั้งค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของผู้ประกอบการธุรกิจที่ติดกับ ธพ. หรือ SFI ที่ต้องต่ำกว่า ATM pool เพื่อให้เกิดประโยชน์กับการใช้ WSM ที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานกลางที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบ โดย

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
		ธปท. จะพิจารณา Interchange Fee เมื่อเทียบกับการทำธุรกรรมในลักษณะเดียวกัน แยกตามประเภทบริการ ได้แก่ ฝากเงิน ถอนเงิน และถายอดเงินคงเหลือ รวมทั้งในมิติอื่น ๆ เช่น พื้นที่ในการทำธุรกรรม อย่างไรก็ดี โครงสร้างค่าธรรมเนียมของผู้ประกอบธุรกิจอาจมีความแตกต่างจากโครงสร้างค่าธรรมเนียมของ ATM pool ดังนั้น ธปท. จึงจะพิจารณาภาพรวมของโครงสร้างค่าธรรมเนียมประกอบด้วย เพื่อให้การใช้ WSM สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการเพิ่มประสิทธิภาพได้จริง
	ขอให้พิจารณาแนวทางการควบคุมการกำหนดเพดาน Interchange Fee และแนวทางการพิจารณา Interchange Fee ที่เปลี่ยนแปลง	ธปท. กำหนดแนวทางที่ผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติในการกำหนด Interchange Fee โดยต้องเป็นไปตามหลักการที่กำหนด และในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลง Interchange Fee ผู้ประกอบธุรกิจต้องแจ้ง ธปท. ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วันก่อนดำเนินการด้วย
	ควรขยายระยะเวลาการจัดทำแผนการบริหารจัดการเครื่อง WSM จาก 180 วัน เป็น 270 วัน เพื่อให้มีเวลาหารือกับ ธพ. และผู้ขนส่งเงินสด	กรณีที่ผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจมีเหตุจำเป็นไม่สามารถดำเนินการจัดทำแผนการบริหารจัดการเครื่อง WSM ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด สามารถยื่นขอขยายระยะเวลาได้เป็นรายกรณี
(3) การยื่นคำขออนุญาตประกอบธุรกิจ	เอกสารประเภทใดที่จะใช้แสดงคุณสมบัติเกี่ยวกับ (1) การมีฐานะทางการเงินและการดำเนินงานที่มั่นคง (2) การมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการให้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ (3) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถือหุ้นของตนที่ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด	ธปท. จะจัดทำคู่มือสำหรับประชาชน ซึ่งรวมถึงรายการเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจใช้ประกอบการยื่นคำขออนุญาตต่อไป โดยสำหรับกรณีบริษัทจัดตั้งใหม่ สามารถใช้เอกสารที่แสดงคุณสมบัติเกี่ยวกับ (1) การมีฐานะทางการเงินและการดำเนินงานที่มั่นคง (2) การมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการให้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ ของบริษัทแม่ / กลุ่มผู้ถือหุ้น / บริษัทในกลุ่มธุรกิจเดียวกัน เพื่อประกอบการยื่นคำขออนุญาตประกอบธุรกิจได้
	ควรมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการยกเลิกการให้บริการเครื่อง WSM	หลักเกณฑ์การเลิกประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับมีกำหนดแล้วตามประกาศ ธปท. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ทั่วไปในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
(4) การพิจารณา คำขออนุญาต	มีการกำหนดจำนวนผู้ให้บริการเครื่อง WSM อย่างไร เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีต้นทุนในการลงทุนสูง โดยบางส่วน เห็นควรมีการจำกัดจำนวนผู้ให้บริการเครื่อง WSM เพื่อ ไม่ให้เกิดการแข่งขันที่มากเกินไปจนไม่สามารถอยู่รอดใน ตลาดได้ อย่างไรก็ดี บางส่วนเห็นควรให้มีผู้ให้บริการเครื่อง WSM อย่างน้อย 2 ราย เพื่อลดโอกาสการผูกขาดใน การกำหนดค่าบริการ หรือค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายใด ๆ และช่วยลดผลกระทบหากผู้ให้บริการรายใดขัดข้อง	รพท. จะพิจารณาจำนวนผู้ให้บริการเครื่อง WSM ตามความเหมาะสม โดยจะพิจารณา ให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งปัจจุบันมีความจำเป็นต้องเพิ่ม ประสิทธิภาพโดยการลดความซับซ้อนของเครื่อง ATM ดังนั้น หากมีผู้ให้บริการเครื่อง WSM หลายรายจะทำให้ไม่ได้ประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) และส่งผลให้ประสิทธิภาพโดยรวมลดลง อย่างไรก็ดี หาก รพท. เห็นว่าระบบ การชำระเงินของประเทศมีประเด็นเกี่ยวกับการเข้าถึงเงินสด ก็สามารถพิจารณาให้มี ผู้ให้บริการเครื่อง WSM เพิ่มเติมได้ รวมทั้งจะพิจารณาให้มีการป้องกันการผูกขาดใน การกำหนดค่าธรรมเนียมด้วย ซึ่ง รพท. ได้กำหนดให้ Interchange Fee ต้องต่ำกว่า Interchange Fee ที่เรียกเก็บระหว่าง ธพ. หรือ SFI ที่เป็นผู้ให้บริการของระบบ โอนเงินรายย่อยระหว่างผู้ใช้บริการของระบบแล้ว ซึ่งจะช่วยลดโอกาสการผูกขาด การกำหนดค่าธรรมเนียมได้ระดับหนึ่ง
	ควรกำหนดให้มีการตรวจสอบความพร้อมด้าน IT ก่อนให้ ใบอนุญาต	รพท. กำหนดให้ผู้ประสงค์จะประกอบธุรกิจต้องดำเนินการทดสอบความปลอดภัย ของระบบและปิดช่องโหว่ที่สำคัญให้แล้วเสร็จ ก่อนการเริ่มประกอบธุรกิจ เพื่อให้ มั่นใจว่าระบบมีความพร้อมและปลอดภัยก่อนเริ่มให้บริการ
3. ร่างหลักเกณฑ์ เรื่อง การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจให้บริการเครื่อง White-label Smart Machine		
(1) การดำรงสินทรัพย์ สภาพคล่อง	ขอให้พิจารณารายละเอียดการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง เพื่อไม่ให้ต้นทุนของการให้บริการสูงเกินไป เช่น (1) ปรับลดจำนวนเดือนที่ต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง (2) ขอให้สามารถนับเงินให้กู้ยืมแก่บริษัทในกลุ่มธุรกิจเป็น สินทรัพย์สภาพคล่องได้ (3) ขอให้พิจารณาการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องที่รวมถึง การจัดหาเงินสดโดยบริษัทแม่หรือบริษัทในกลุ่มธุรกิจด้วย	คงหลักการเดิม โดยขยายความในคำถาม-คำตอบแนบท้ายประกาศ เนื่องจาก การให้บริการเครื่อง WSM จะเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินของประเทศ การดำรง สินทรัพย์สภาพคล่องให้เพียงพอรองรับการให้บริการเครื่อง WSM ได้อย่างต่อเนื่อง และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้บริการจึงมีความสำคัญ ทั้งนี้ รพท. จะขยายความใน คำถาม-คำตอบแนบท้ายประกาศ เพื่อให้มีความชัดเจนขึ้นว่าสินทรัพย์สภาพคล่อง ที่ใช้สำหรับการดำรงตามหลักเกณฑ์นั้น รวมถึงตราสารหนี้ที่ออกหรือค้ำประกันโดย รัฐบาลหรือธนาคารกลางต่างประเทศด้วย ทั้งนี้ ต้องเป็นสินทรัพย์สภาพคล่องที่เป็น ของหรือถือโดยผู้ประกอบธุรกิจและปราศจากภาระผูกพัน (unencumbered) โดยใน

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
		การวัดมูลค่าตราสารหนี้ดังกล่าว ให้ใช้มูลค่าตามราคาตลาด (mark-to-market price) หรือมูลค่ายุติธรรมตามมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ที่สภာวิชาชีพบัญชีกำหนด
(2) การให้บริการอื่นเพิ่มเติมผ่านเครื่อง WSM	กรณีผู้ให้บริการเครื่อง WSM เป็นธนาคารหรือบริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงิน (กลุ่มฯ) หากจะประกอบบริการสนับสนุนอื่น เช่น การเป็นตัวแทนขายสินค้าหรือบริการให้แก่ลูกค้า การโฆษณาสินค้าหรือบริการทั่วไป อาจจะไม่สามารถทำได้ตามขอบเขตการประกอบธุรกิจการให้บริการอื่นของธนาคารและกลุ่มฯ ตามประกาศขอบเขตการประกอบธุรกิจภายใต้พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน (พ.ร.บ. สง.) จึงขอเสนอให้ ธพท. ปรับแก้ไขหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องให้รองรับการให้บริการสนับสนุนอื่นตามหลักเกณฑ์ฉบับนี้ด้วย เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและเกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม	คงหลักการเดิม ธพท. มีการกำกับดูแลผู้ให้บริการเครื่อง WSM อย่างเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณี ธพท. และบริษัทในกลุ่มฯ จะต้องถือปฏิบัติตามกฎหมายและหลักเกณฑ์การกำกับดูแลของ ธพท. ที่เกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นจึงสามารถโฆษณาสินค้า/บริการทางการเงินได้ แต่ไม่สามารถโฆษณาสินค้า/บริการที่ไม่ใช่ทางการเงินได้ เนื่องจาก พ.ร.บ. สง. กำหนดให้ ธพท. สามารถประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือจำเป็นต่อการประกอบธุรกิจของ ธพท. ได้ตามที่ ธพท. ประกาศกำหนด (พ.ร.บ. สง. มาตรา 36) และบริษัทในกลุ่มฯ สามารถประกอบธุรกิจทางการเงินหรือธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนได้ตามที่ ธพท. ประกาศกำหนด (พ.ร.บ. สง. มาตรา 56) เท่านั้น โดยจะประกอบธุรกิจการค้าหรือธุรกิจอื่นไม่ได้
	ผู้ประกอบการสามารถให้บริการสนับสนุนอื่นบริการใดได้บ้าง เช่น การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล การซื้อ/ขายเงินดิจิทัล การแลกเปลี่ยนเงินดิจิทัลเป็นสกุลเงินบาท การโฆษณาสินค้าทั่วไป เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค	ผู้ประกอบการสามารถให้บริการสนับสนุนอื่นได้ โดยต้องเป็นบริการสนับสนุนที่ไม่ขัดแย้งต่อนโยบายของ ธพท. กฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ไม่ผิดศีลธรรม และต้องไม่กระทบต่อบริการหลักของการให้บริการเครื่อง WSM อันได้แก่ การฝากเงิน ถอนเงิน หรือถายอดเงินคงเหลือ รวมทั้งต้องไม่เป็นการบงกชการทำธุรกรรมของผู้ใช้บริการ ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงหรือมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์อันอาจส่งผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจการให้บริการเครื่อง WSM อันเป็นธุรกิจหลักของผู้ประกอบการหรือต้องไม่ส่งผลกระทบต่อนเสถียรภาพของระบบการชำระเงินโดยรวม ตัวอย่างของการให้บริการสนับสนุนอื่น เช่น (1) การเป็นตัวแทนขายสินค้าหรือบริการ (2) การโฆษณาสินค้าหรือบริการทั่วไป ทั้งนี้ หากมีประเด็นข้อสงสัยเกี่ยวกับการให้บริการสนับสนุนอื่นเพิ่มเติมผ่านเครื่อง WSM ผู้ประกอบการสามารถหารือ

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
		รพท. ได้ ซึ่งจากตัวอย่าง การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เข้าขายการเป็นตัวแทนขายสินค้าหรือบริการ และการโฆษณาสินค้าอุปโภคบริโภค เข้าขายเป็นการโฆษณาสินค้าหรือบริการทั่วไป อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการซื้อ/ขายเงินดิจิทัลและการแลกเปลี่ยนเงินดิจิทัลเป็นสกุลเงินบาทมีรายละเอียดหลายเรื่องที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติม จึงขอให้หาหรือ รพท. เพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการพิจารณา
	การให้บริการอื่นเพิ่มเติมผ่านเครื่อง WSM ผู้ประกอบธุรกิจ หรือ ธพ. เจ้าของบัญชี สามารถกำหนดและคิดค่าบริการได้หรือไม่	ผู้ประกอบธุรกิจสามารถกำหนดและคิดค่าบริการสำหรับการให้บริการอื่นเพิ่มเติมผ่านเครื่อง WSM ได้ ทั้งนี้ การกำหนดค่าบริการควรสอดคล้องตามหลักการ ดังนี้ (1) สอดคล้องกับต้นทุน (2) มีความโปร่งใสและเป็นธรรม (3) สนับสนุนให้สามารถให้บริการเครื่อง WSM ได้อย่างยั่งยืน
	ขอให้เพิ่มเติมตัวอย่างการให้บริการอื่นเพิ่มเติมผ่านเครื่อง WSM เช่น การเติมเงินหรือถอนเงินออกจากกระเป๋าสตางค์อิเล็กทรอนิกส์	ปรับเพิ่มเติมตัวอย่างในหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนขึ้น เช่น การเติมเงิน
	ในการพิจารณาอนุญาตการให้บริการสนับสนุนอื่น รพท. จะมีแนวทางในการประเมินว่าไม่กระทบต่อบริการหลักได้อย่างไร เช่น กรณีการเป็นตัวแทนขายบัตรคอนเสิร์ตที่ได้รับค่านิยมสูงมาก อาจมีผู้ใช้บริการมาจองคิวที่เครื่อง WSM จำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ใช้บริการทั่วไปในการทำธุรกรรมหลักได้	รพท. กำหนดให้การให้บริการสนับสนุนอื่นต้องไม่กระทบต่อบริการหลักและต้องไม่รบกวนการทำธุรกรรมของผู้ใช้บริการ เช่น การนำเสนอสื่อหรือกิจกรรมใดที่บดบังหน้าจอแสดงผลในขณะที่ผู้ใช้บริการกำลังทำรายการ อย่างไรก็ตาม สำหรับการดำเนินการที่ไม่ได้รบกวนการทำธุรกรรม แต่อาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมการใช้งานเครื่อง WSM เช่น การให้บริการสนับสนุนอื่นนั้นทำให้ผู้ใช้บริการต้องเข้าแถวรอคิวยาวนาน ผู้ให้บริการเครื่อง WSM ควรต้องมีการประเมินผลกระทบ มีแนวทางป้องกันหรือการบริหารความเสี่ยง เสนอต่อ รพท. เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา
(3) การบริหารความเสี่ยงและความปลอดภัย	การให้บริการเครื่อง WSM ต้องครอบคลุมการดำเนินการทั้งกระบวนการ (end-to-end operation) ผู้ประกอบธุรกิจสามารถใช้บริการจากบุคคลภายนอกมาดำเนินงานแทน	ขยายความในคำถาม-คำตอบแบบท้ายประกาศ ผู้ประกอบธุรกิจสามารถใช้บริการจากผู้ให้บริการรายอื่นหรือบุคคลอื่น (outsourcing) ในงานบางส่วนแทนได้ตามความเหมาะสม โดยผู้ประกอบธุรกิจต้องถือปฏิบัติตามประกาศ รพท. ว่าด้วยหลักเกณฑ์

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
	บางส่วน เช่น การจัดหาและเติมเงินสดในเครื่อง WSM ได้หรือไม่	ทั่วไปในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการจากบุคคลภายนอก
	ควรเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การบริหารจัดการภัยทุจริตในด้านการบริหารความเสี่ยงและความปลอดภัย เช่น การตรวจจับและป้องกันธุรกรรมที่ผิดปกติ (Fraud Detection & Prevention) เพื่อป้องกันความเสียหายต่อผู้ใช้บริการและระบบการเงินโดยรวม	ธปท. อยู่ระหว่างพิจารณาหลักเกณฑ์การบริหารจัดการภัยทุจริตดิจิทัล (Digital Fraud Management) หลักเกณฑ์การบริหารจัดการภัยทุจริตจากการทำธุรกรรมด้วยบัตร (Card Fraud Management) และหลักเกณฑ์การบริหารจัดการความเสี่ยงร้านค้า (Merchant Fraud Management) ซึ่งเป็นกระบวนการในการบริหารจัดการภัยทุจริตดิจิทัล โดยผู้ประกอบการต้องถือปฏิบัติตามในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้ ผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติตามประกาศ ธปท. ว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการให้บริการเครื่อง WSM ด้วย
	ควรระบุความเสี่ยงและความปลอดภัยในด้านใดให้ชัดเจน เช่น ความปลอดภัยด้านไซเบอร์ ความปลอดภัยด้านอาชญากรรมเทคโนโลยี การโจรกรรมข้อมูล หรือความเสี่ยงด้านข้อมูลส่วนบุคคล	ในส่วนของหลักเกณฑ์ฉบับนี้ในด้านการบริหารความเสี่ยงและความปลอดภัย จะกำกับดูแลความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ เช่น ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการที่การให้บริการต้องสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง บริการไม่หยุดชะงักบ่อยครั้ง ความเสี่ยงจากการให้บริการอื่นเพิ่มเติมผ่านเครื่อง WSM เนื่องจากต้องมีการประเมินผลกระทบ การบริหารความเสี่ยงและความปลอดภัย ความเสี่ยงจากการรับธนบัตรปลอม เป็นต้น ทั้งนี้ ในส่วนความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ความเสี่ยงทางไซเบอร์ (Cyber risk) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยของข้อมูล (Data Security & Privacy Risk) ความเสี่ยงด้านอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (Fraud Risk) ให้ถือปฏิบัติตามประกาศ ธปท. ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประกาศ ธปท. ว่าด้วยหลักเกณฑ์การกำกับดูแลความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Risk) ประกาศ ธปท. ว่าด้วยนโยบายและมาตรการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางระบบสารสนเทศ ประกาศ ธปท. ว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการให้บริการเครื่อง WSM

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
	กรณีที่กำหนดให้การเปลี่ยนแปลงแผนการวางเครื่อง WSM ต้องขออนุญาต สปท. ก่อนดำเนินการ และ สปท. จะพิจารณาภายใน 45 วันทำการนั้น อาจส่งผลกระทบต่อกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องถอดถอนหรือโยกย้ายเครื่อง เช่น กรณีผู้ให้เช่าไม่ประสงค์ต่อสัญญาเช่า หรือกรณีภัยธรรมชาติที่กระทบสถานที่ติดตั้งเครื่อง จึงควรเพื่อความยืดหยุ่นในกรณีมีเหตุจำเป็น	ปรับแก้ไขหลักเกณฑ์ให้ยืดหยุ่นขึ้น แผนการวางเครื่อง WSM ที่กำหนดให้ต้องขออนุญาต สปท. ก่อนดำเนินการนั้น มีความยืดหยุ่นในระดับหนึ่งและเป็นแผนระยะยาว จึงอาจมีความแตกต่างของแผนกับการดำเนินงานจริงอยู่ได้บ้างหากมีเหตุผลความจำเป็น ซึ่ง สปท. กำหนดให้มีการรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานให้ สปท. ทราบเป็นรายครึ่งปีด้วย ทั้งนี้ สปท. จะพิจารณาปรับแก้ไขหลักเกณฑ์ให้มีความยืดหยุ่นขึ้นเพื่อรองรับกรณีฉุกเฉินหรือมีเหตุสุดวิสัยที่จำเป็นและมีอาจหลีกเลี่ยงได้
	แผนการวางเครื่องและการเปลี่ยนแปลงแผนการวางเครื่อง รวมทั้งการให้บริการอื่นเพิ่มเติมผ่านเครื่อง WSM ควรระบุให้มีการหารือและผ่านการเห็นชอบร่วมกับ ธพ. และ SFI ที่สนใจใช้บริการเครื่อง WSM เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการขัดแย้งทางผลประโยชน์	คงหลักการเดิม สปท. จะไม่ได้ระบุว่าต้องผ่านการเห็นชอบร่วมกับ ธพ. และ SFI ที่สนใจใช้บริการเครื่อง WSM แต่ สปท. จะเป็นผู้ประสานงานให้ผู้ประกอบธุรกิจหารือร่วมกับ ธพ. หรือ SFI ที่สนใจใช้บริการเครื่อง WSM ก่อนการขออนุญาตต่อ สปท. ซึ่งหากมีการหารือและผ่านการเห็นชอบร่วมกับ ธพ. และ SFI ที่สนใจใช้บริการเครื่อง WSM แล้ว จะช่วยแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและความเป็นไปได้ของแผนการวางเครื่อง WSM การเปลี่ยนแปลงแผนการวางเครื่อง WSM และการให้บริการอื่นเพิ่มเติมผ่านเครื่อง WSM มากขึ้น รวมถึงลดการเกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาอนุญาตของ สปท. มากขึ้น
	เสนอให้พิจารณาทบทวนเรื่องข้อกำหนดสัดส่วน “เครื่องพร้อมใช้งาน $\geq 95\%$” เช่น - ควรกำหนดเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นตามจำนวนเครื่อง เช่น $\geq 90\%$ สำหรับรายที่มีเครื่องกระจายทั่วประเทศ - ควรพิจารณาเพิ่มเติมจากค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักจากเวลาที่เครื่องพร้อมใช้งาน หารด้วยเวลาให้บริการทั้งหมด โดยจาก	คงหลักการเดิม สปท. กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจกำหนดเป้าหมายในการให้บริการที่สามารถประเมินและวัดผลเพิ่มเติมได้เอง เช่น ระดับความพร้อมใช้งานของระบบประมวลผลกลาง (system availability) ซึ่งสอดคล้องกับการกำกับดูแลระบบการชำระเงินภายใต้การกำกับอื่น ขณะที่ สปท. กำหนดขั้นต่ำว่าต้องรักษาระดับความพร้อมใช้งานของการให้บริการ โดยรวมถึงการบริหารจัดการเงินสด ให้ไม่ต่ำกว่า 95% ของจำนวนเครื่อง WSM ที่ให้บริการทั้งหมดด้วย เนื่องจากการให้บริการเครื่อง WSM เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องรองรับการให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
	เครื่องทั้งหมด ต้องมีความพร้อมใช้งานเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 95% ของเวลาให้บริการ	
	ควรเปิดช่องทาง “ศูนย์จัดการธนบัตรท้องถิ่น” ที่ผ่าน การรับรองโดย ธปท. เพื่อช่วยลดต้นทุนการเติมเงินใน ต่างจังหวัด	ธปท. เปิดให้ ธพ. / non-bank สามารถขอจัดตั้งศูนย์เงินสดได้ โดยต้องดำเนินการ ตามมาตรฐานที่ ธปท. กำหนด หากผ่านการประเมินจาก ธปท. แล้วจะถือเป็น ศูนย์เงินสดที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท.
	กรณีหยุดให้บริการชั่วคราวอันเกิดจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้า นอกจากการกำหนดให้ผู้ให้บริการเครื่อง WSM แจ้งให้ ธปท. และ ธพ. ทราบล่วงหน้าแล้ว ขอให้ผู้บริการ เครื่อง WSM สื่อสารให้ลูกค้าทราบล่วงหน้าด้วยเช่นกัน	มีการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้แล้วในประกาศ ธปท. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ทั่วไปใน การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ
(4) การคุ้มครอง ผู้ใช้บริการ	ควรกำหนดให้มีแนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีระบบล่ม	ธปท. กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจมีแนวทางการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งรวมถึงกรณีระบบล่ม เช่น หากระบบล่มแล้วทำให้ผู้ใช้บริการไม่ได้รับเงินหรือยอดเงินไม่ตรงกับที่ทำรายการ ผู้ประกอบธุรกิจต้องดำเนินการเมื่อมีข้อร้องเรียนหรือมีข้อโต้แย้งจากผู้บริการ รวมทั้งกำหนดกรอบเวลาเพื่อหาข้อยุติ โดย ธปท. จะพิจารณารูปปฏิบัติเกี่ยวกับ ขั้นตอนการดำเนินการและกรอบระยะเวลาเพื่อหาข้อยุติดังกล่าวให้สอดคล้องกับ มาตรฐาน industry SLA นอกจากนี้ ธปท. ยังมีข้อกำหนดอื่น ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เช่น (1) การมี Help Desk เพื่อแจ้งปัญหาหรือข้อขัดข้องในการใช้บริการเครื่อง WSM (2) ข้อกำหนดเรื่อง Finality สำหรับการทำธุรกรรมฝากเงินหรือถอนเงินผ่านเครื่อง WSM
	ควรระบุให้การกำหนด Interchange Fee ต่ำกว่าค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่น ตามข้อตกลงร่วมกันเป็นการทั่วไประหว่าง ผู้ใช้บริการของระบบโอนเงินรายย่อยระหว่างผู้ให้บริการ ของระบบ อย่างมีนัยสำคัญ เพื่อให้ ธพ. หรือ SFI สนใจมี	ความมีนัยสำคัญอาจกำหนดได้ยาก ทั้งนี้ หาก ธพ. หรือ SFI สามารถตกลงร่วมกับ ผู้ประกอบธุรกิจให้ได้ Interchange Fee ที่ต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ก็ย่อมมีแรงจูงใจ ให้ ธพ. และ SFI สนใจมีส่วนร่วมมากกว่า ซึ่งเป็นไปตามกลไกตลาด

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
	ส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการบริหารจัดการเครื่อง WSM และได้ลดต้นทุนการให้บริการอย่างมีนัยสำคัญ	
	กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงค่าธรรมเนียม Interchange Fee ควรได้รับความเห็นชอบจาก ธพ. หรือ SFI ที่เป็นผู้ให้บริการก่อนการเปลี่ยนแปลงค่าธรรมเนียม	ธพ. หรือ SFI สามารถหารือหรือตกลงร่วมกับผู้ประกอบการธุรกิจได้
	ขอให้พิจารณาว่า ผู้ใช้บริการ (End User) ควรได้รับประโยชน์จากการให้บริการเครื่อง WSM ด้วย เช่น ธพ. ต้องลดค่าธรรมเนียมให้กับผู้ให้บริการที่มาใช้บริการเครื่อง WSM เพื่อให้ประโยชน์กลับไปสู่ภาคประชาชน	รับไว้พิจารณา โดยหลักเกณฑ์กำหนดให้ End User fee ต้องเป็นไปตามแนวทางปฏิบัติ (Industry Practice) สำหรับการให้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ภายใต้ชื่อเครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ ของ ธพ. หรือ SFI ซึ่ง ธพ. และ SFI ที่ใช้บริการเครื่อง WSM ได้รับประโยชน์จากหลักเกณฑ์ฉบับนี้ ดังนั้น ธพ. และ SFI จึงควรพิจารณาลด End User Fee เพื่อประโยชน์ของประชาชนด้วย
	ควรมีช่องทางให้ผู้ให้บริการร้องเรียนได้ กรณีไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือมีความล่าช้า ในการแก้ไขปัญหา (เช่น การคืนเงิน กรณีเครื่องขัดข้อง) เช่น การแจ้งเรื่องมาที่ ธพ.	หากผู้ให้บริการไม่ได้รับการติดตามแก้ไขปัญหาจากผู้ให้บริการเครื่อง WSM เท่าที่ควร ผู้ใช้บริการสามารถติดต่อร้องเรียนได้ที่ ศูนย์คุ้มครองผู้บริการทางการเงิน ธพท. หรือ โทร. 1213 เช่นเดียวกันกับผู้ให้บริการการชำระเงินภายใต้การกำกับอื่น
(5) เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	เสนอให้ ธพท. มีแนวทางการสื่อสารต่อสาธารณะเรื่องความแตกต่างของเครื่อง WSM เพื่อให้ผู้ใช้บริการเข้าใจและไม่สับสนกับเครื่องของ ธพ. หรือ SFI	รับไว้พิจารณา
4. ร่างหลักเกณฑ์ เรื่อง การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการให้บริการเครื่อง White-label Smart Machine		
(1) การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบเครือข่ายสื่อสาร	เสนอให้เพิ่มข้อกำหนดให้มีการเข้ารหัสช่องทางการสื่อสาร และให้การสื่อสารของระบบ WSM ดำเนินการผ่าน private link เช่น lease line	คงหลักการเดิม เนื่องจากหลักเกณฑ์กำหนดให้มีระบบรักษาความปลอดภัยของระบบเครือข่ายสื่อสารอย่างรัดกุมเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากภัยคุกคามไซเบอร์อยู่แล้ว

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
(2) การควบคุมการเข้าถึงระบบและข้อมูล	เสนอให้เพิ่มข้อกำหนดให้มีการใช้ระบบบริหารจัดการสิทธิ์ (Privileged Access Management) ในการควบคุมและจัดการสิทธิ์เท่านั้น เนื่องจากการอนุญาตให้ใช้กระบวนการแบบ manual อาจทำให้การตรวจสอบด้านความมั่นคงปลอดภัยเป็นไปได้ยาก	คงหลักการเดิม เนื่องจากหลักเกณฑ์กำหนดให้มีการบริหารจัดการสิทธิ์อย่างรัดกุมปลอดภัยอยู่แล้ว
(3) การบริหารจัดการการตั้งค่าระบบ	เสนอให้เพิ่มข้อกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจกำหนด minimum security baseline ร่วมกันกับสถาบันการเงิน เพื่อให้ได้ค่ามาตรฐานร่วมกัน พร้อมทั้งกำหนดรอบในการสอบทาน minimum security baseline รวมถึงสอบทานการตั้งค่าบนระบบ WSM อย่างน้อยเป็นรายไตรมาส โดยหากพบว่าการตั้งค่าที่ไม่เป็นไปตาม minimum security baseline ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน	คงหลักการเดิม เนื่องจากหลักเกณฑ์กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำ minimum security baseline กรณีที่สถาบันการเงินจะร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจในการกำหนดและสอบทาน minimum security baseline สอดคล้องกับแนวทางบริหารจัดการ third party ที่ ธปท. กำหนดให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามอยู่แล้ว
(4) การรักษาความมั่นคงปลอดภัยข้อมูล	เสนอให้เพิ่มข้อกำหนดให้มีเรื่องการสำรองและการกู้คืนข้อมูล	คงหลักการเดิม เนื่องจากผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติตามประกาศ ธปท. ที่ สนช. 11/2561 เรื่อง นโยบายและมาตรการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางระบบสารสนเทศ ซึ่งครอบคลุมประเด็นตามความเห็นดังกล่าวแล้ว
(5) การติดตามเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยคุกคาม	เสนอให้มีการระบุ SLA หรือกรอบเวลาที่ชัดเจนในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ภัยคุกคาม	คงหลักการเดิม เนื่องจากหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจให้บริการเครื่อง White-label Smart Machine มีการกำหนด service level agreement (SLA) ในการให้บริการอยู่แล้ว
(6) การบริหารจัดการช่องโหว่	เสนอให้เพิ่มข้อกำหนดให้เครื่อง WSM มีการ update operating system, software, firmware รวมทั้งติดตั้ง	ปรับถ้อยคำในหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนขึ้น

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
	security patch อย่างสม่ำเสมอ และไม่ควรใช้ผลิตภัณฑ์ที่ End of Support (EOS)	
	เสนอให้เพิ่มข้อกำหนดให้มีการติดตามและประเมินช่องโหว่ (vulnerability assessment) อย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง และให้มีการทดสอบเจาะระบบ (penetration test) อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญ พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขช่องโหว่เมื่อตรวจพบ ตามข้อกำหนดของ ธปท. เช่นเดียวกับสถาบันการเงิน	คงหลักการเดิม ในการกำหนดให้ทำ vulnerability assessment เป็นประจำ และ ปรับเปลี่ยนค่าในหลักเกณฑ์ ให้ผู้ประกอบการธุรกิจทำ penetration test สำหรับระบบที่มีการเชื่อมต่อกับเครือข่ายสื่อสารสาธารณะ (Internet facing) อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของสถาบันการเงิน
	เสนอให้เพิ่มข้อกำหนดให้มีการบำรุงรักษา เพื่อให้ระบบงานอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและแก้ไขช่องโหว่ที่อาจตรวจพบ อย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง	คงหลักการเดิม เนื่องจากมีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้สถาบันการเงินปฏิบัติ
	กระบวนการบริหารจัดการช่องโหว่ควรรวมทั้งกระบวนการจัดการช่องโหว่ใน software และช่องโหว่ในระบบ เช่น การปฏิบัติตาม secure coding practice, การทำ code review, patch management เป็นต้น	คงหลักการเดิม เนื่องจากมีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้สถาบันการเงินปฏิบัติ
(7) การจัดเก็บข้อมูลบันทึกเหตุการณ์	เสนอให้ระบุระยะเวลาขั้นต่ำที่ต้องทำการจัดเก็บข้อมูลบันทึกเหตุการณ์ (log) เช่น จัดเก็บไว้อย่างน้อย 365 วัน	คงหลักการเดิม เนื่องจากมีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้สถาบันการเงินปฏิบัติ
(8) ประเด็นอื่น ๆ	เสนอให้มีการอ้างอิงมาตรฐาน/ ข้อกำหนดในประกาศฉบับอื่น เช่น PCI DSS, พ.ร.บ. ไซเบอร์, หลักเกณฑ์การกำกับดูแลความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Risk) ของสถาบันการเงินและสถาบันการเงิน	คงหลักการเดิม เนื่องจากประกาศฉบับนี้เป็นหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจถือปฏิบัติเพิ่มเติมจากหลักเกณฑ์อื่นที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นความเห็น	ความคิดเห็น	ผลการพิจารณา
	เฉพาะกิจ, แนวปฏิบัติในการป้องกันความเสี่ยงของระบบ ATM จากโปรแกรม Malware เป็นต้น	
	เสนอให้เพิ่มข้อกำหนดให้มีการตรวจสอบโดยหน่วยงานภายนอก (third-party audit) ที่ได้รับการรับรองเพื่อความโปร่งใส	คงหลักการเดิม เนื่องจากประกาศ ธปท. ที่ สนช. 6/2561 เรื่อง หลักเกณฑ์ทั่วไปในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ ได้มีการกำหนดเป็นหลักการให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องมีการตรวจสอบด้าน IT อย่างเป็นอิสระและเป็นประจำทุกปี
	เสนอให้เพิ่มข้อกำหนดให้มีการจัดการ third party maintenance access อย่างเหมาะสมตามนโยบายของ ธปท.	คงหลักการเดิม เนื่องจากประกาศ ธปท. ที่ สนช. 6/2561 เรื่อง หลักเกณฑ์ทั่วไปในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ ครอบคลุมประเด็นตามความเห็นดังกล่าวแล้ว
	เสนอให้เพิ่มข้อกำหนดให้มีการจัดการ compliance and audit อย่างเหมาะสมตามนโยบายของ ธปท.	คงหลักการเดิม เนื่องจากประกาศ ธปท. ที่ สนช. 6/2561 เรื่อง หลักเกณฑ์ทั่วไปในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินภายใต้การกำกับ ครอบคลุมประเด็นตามความเห็นดังกล่าวแล้ว